

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

129:1. 2009

Ordsvallet hjälper inte Tunander

Svar på Ola Tunanders kommentar

Av Bengt Gustafsson

Mitt råd till alla läsare av Ola Tunander är fortfarande att söka upp de källor han hänvisar till och göra sin egen tolkning. Av en slump har jag sedan jag skrev mitt inlägg råkat träffa en av Tunanders muntliga källor och jag kan inte låta bli att berätta om den erfarenheten. I sina böcker och i ett brev till mig har Tunander sagt att en dansk amiral ”i detalj” beskrivit hur de släppte in NATO-ubåtar i Östersjön. Jag frågade honom vem amiralen var, så att jag kunde tala med denne. Tyvärr, svarade Tunander, han vill vara anonym. I slutet av juni hade jag ett möte med några av mina danska tidigare kolleger. Det visade sig då att den ”anonyme” amiralen råkade vara där, nämligen Jørgen Bork, och han ville alls inte vara anonym. Tvärtom.

Jag förstår emellertid att Tunander vill hålla honom anonym, för som i fallet med många skriftliga källor hade Tunander förfalskat vad Bork sagt. I samband med vårt möte lämnade Jørgen Bork över en del av den danske militärhistorikern Michael Clemmesens uppsats, riktad mot DIIS:s *Koldkrigsutredning* (se mitt förra inlägg). Ur ett avsnitt, ”Fra den lille fjer til de fem høns – Tunander og hans anonyme kilder”, vill jag gärna citera Clemmesen:

Mødet mellem Tunander, Bork og Hillingsø fandt sted den efterfølgende dag – 14. april 2000 – i admiralens kontor på ”Elefanten”, en del af den gamle Flådestation København, der er bygget oven på et gammelt lineskib af samme navn. Det efterfølgende referat af ”Elefant-mødet” er bygget på samtaler med både Bork og Hillingsø.

Tunander ønskede at tale om to ting; ubådskrænkelserne og neddykket ubådspassage gennem stræderne.

På det første spørgsmål fastholdt Bork, at efter hans opfattelse var krænkelserne i Sverige gennemført af sovjetiske fartøjer. [...]

På det andet spørgsmål forklarede og fastholdt Bork, at ingen ubåd kunne passere neddykket gennem de danske stræder uden det danske søværns vidende. Det havde han i sin periode søgt sikker viden om. En gang havde han aftalt med sin tyske kollega, Flag Officer Germany, at man lod en tysk undervandsbåd (dvs. en lille kystundervandsbåd af 205- eller 206-klassen) sejle neddykket over sensorerne i Store Bælt-passagen. Kun de to admiraler og den tyske ubådschef havde på forhånd viden om

formålet med sejladsen. En anden gang gennemførtes kontrollen med en dansk undervandsbåd (af Narhvalen- eller Delfinen-klassen).

Begge gange gav sensorerne et klart udslag, på trods af ubådenes meget begrænsede størrelse og lavmagnetiske skrog. Derfor var – med usvigelig sikkerhed – ingen uautoriseret uopdaget passage mulig.

Admiral Bork understregede over for kommentator, at han aldrig har givet en Oberon-klasse ubåd tilladelse til neddykket passage, og at han derfor heller aldrig har givet Tunander det modsatte indtryk.

[---]

Hans Christian Andersens eventyr om en fjer, der blev til fem høns synes at illustrere Tunanders anvendelse af ”anonyme” kilder. Som nævnt overfor havde hverken Bork eller Hillingsø bedt om at blive holdt anonyme.¹

Alltså som vanligt när det gäller Tunanders användning av källor! (Jag kanske skall nämna att Hillingsø i samma utredning framhåller att hans svar när det gäller intervjun med Caspar Weinberger var rent hypotetiskt. Det var bra att Bork hade ett vittne till Tunanders intervju.)

1. Michael Hesselholt Clemmesen, *Koldkrigsutredningen og Danmark i Den Kolde Krig*, Forum for forsvarsstudier (Köpenhamn: Forsvarsakademiet, 2005) s. 106f. Utredningen tillgänglig på: <http://www.clemmesen.org/articles/Koldkrigsudredningen_samlet_net.pdf>, 17/11 2008.